

ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Курсант 302 н.гБуймістр Г.В.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри адміністративного права і процесу НАВС Волох О.К.

Національне антикорупційне бюро України (далі - НАБУ) є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Ефективність якого буде залежати від дотримання тих принципів і вимог, які прямо передбачені.

На нашу думку, необхідність і доцільність існування спеціального закону, який визначав би правовий статус НАБУ, викликає сумніви. За загальним правилом (винятки з якого прямо передбачені Конституцією України або випливають із неї), завданням законів України є регулювання суспільних відносин у відповідних сферах шляхом встановлення норм права, а не утворення тих чи інших органів виконавчої влади.

При вирішенні цього питання варто також враховувати правову позицію Конституційного Суду України, який у п. 2 мотивувальної частини свого рішення № 2-рп/99 від 2 березня 1999 року зазначив, що законами України можуть регулюватися питання, "вирішення яких відповідно до Конституції України не належить до повноважень інших органів державної влади або органів місцевого самоврядування".

У законі визначено, що НАБУ є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції. Таким чином, законодавець, фактично, має закріпити за НАБУ спеціальний правовий статус.

У зв'язку з цим слід зазначити, що у сучасній доктрині конституційного та адміністративного права під державними органами, які мають спеціальний статус, розуміються органи, створення яких прямо (або опосередковано) передбачено в Конституції України й які формально не віднесені до жодної з "гілок" єдиної державної влади. Відповідно до чинного законодавства України на такі органи покладається здійснення специфічних завдань, щодо них може встановлюватися специфічний порядок їх утворення, реорганізації, підконтрольності та підзвітності, а також призначення і звільнення їх керівників тощо.

Правові передумови створення таких державних органів містить насамперед Конституція України (стаття 85), за змістом якої до таких державних органів можна, зокрема, віднести Національний банк України, Національну раду з питань телебачення і радіомовлення, Службу безпеки України, Центральну виборчу комісію.

У сфері виконавчої влади до таких органів належать Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України та Державний комітет телебачення і радіомовлення України, створення яких також передбачено Конституцією України. При цьому Конституція України, як відомо, не

передбачає існування в державному механізмі (апараті) інших державних органів із спеціальним статусом, у тому числі у сфері виконавчої влади.

Характерною рисою зазначених вище органів, які кваліфікуються як центральні органи із спеціальним статусом, є те, що вони не входять до системи центральних органів виконавчої влади, ключові установчі та кадрові функції щодо яких здійснює виключно Кабінет Міністрів України відповідно до пунктів 9¹ та 9² статті 116 Конституції України. Згідно з ними КМУ: утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; призначає на посади та звільняє з посад за поданням Прем'єр - міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України.

Не зважаючи на те, що Конституція України не містить прямих приписів щодо можливості створення інших центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, у частині 2 статті 24 Закону України "Про центральні органи виконавчої влади" передбачено, що «інші центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом можуть бути створені Кабінетом Міністрів України».

З огляду на вказане, закріплені у Законі підходи щодо надання НАБУ спеціального статусу, порядку його формування, підзвітності та підконтрольності (ст. ст. 7, 32 та ін.) слід вважати такими, що не повною мірою узгоджуються з відповідними положеннями Конституції України та законів України "Про Кабінет Міністрів України" і "Про центральні органи виконавчої влади", які є базовими законодавчими актами у питаннях утворення і функціонування центральних органів виконавчої влади.